

באורים

החבר משלב לסירוגין את האופי של עבודת ה' עם מעלת עם ישראל. אחרי תיאור הטבע האלוהי של ישראל שאינו משתנה אף בגלות, הסביר החבר את עבודת ה' המתאימה לעם כזה, וכעת הוא ממשיך להדגים את הייחודיות של עם ישראל בכל הזמנים. השגחת ה' על ישראל היא רציפה, מאבות האומה דרך השהייה הממושכת בגלות מצרים ועד היישוב הלאומי הראשון בארץ ישראל. בהשגחת ה' על העולם קיים דירוג, גם ביחס לאנושות שבראשה ניצב עם ישראל לדורותיו, וגם ביחס לארצות שבראשן ניצבת ארץ ישראל וירושלים. נוכחות ה' ניכרת באופן גלוי דרך העם הנבחר והארץ הנבחרת, והיא מבטאת את המשמעות של אהבת ה' אותנו. האהבה איננה מופשטת, אלא מוחשית ומעשית, בדרך שבה ה' מנחה את ההיסטוריה של עם ישראל ומאיר את דרכו לאורך הדורות. עם ישראל לא ניכס לעצמו את המעלות המיוחדות ביוזמה אישית שלו. לכן גם הטבע הלאומי והשליחות שלנו בעולם, לא תלויה בבחירתנו, אלא ברצון ה' בלבד. עם ישראל נוצר באופן על טבעי, וכך ה' חקק בו תכונות על טבעיות, עד כדי כך שהוא רואה בנו את הנציגים שלו בעולם, ומתפאר בנו.

הרחבות

1. עליונות הציווי על הסמוטניות

כדי שְׁנֹצֵר בְּנִפְשָׁנוּ שֶׁהַתְּחִלָּה מִמֶּנּוּ, לֹא מֵאֲתָנוּ. לפי דברי ריה"ל עלינו לצייר בנפשנו שהמעשים המקרבים אותנו אל ה' אין מקורם בהיקשנו השכליים כי אם בציווי של ה'. שכל האדם הוא מוגבל, סופי, ואין לו שום יכולת לדעת מהו רצון ה' לולא ה' שמגלה לו מה רצונו.

החבר בעצמו, בהסבר חטא העגל, כותב בעניין זה: "וְחִטָּאָם הָיָה בְּעֵשֶׂית צֹרֶה אֲשֶׁר נֶאֱסְרָה עֲלֵיהֶם, וְשִׁיחֶסוּ עֲנִין אֱלֹהֵי לְדָבָר שֶׁעָשׂוּ בִּידֵיהֶם וּבְכַחֲרֵתָם מִכְּלֵי צִוּוֵי ה'... וְלֹא יִמְצָא גִנְאֵי בְּצִוּוֹת אֲשֶׁר צִוָּה הוּא בְּהֵן. כְּפָרוּבִים" [מאמר ראשון, צז]. לפי דבריו, חטא העגל היה בעשיית פסל שלא על פי ציווי ה'. הרי גם לכרובים יש צורת פסל והם מקרבים לאלוה.

זוהי גם הסיבה שהמלך דחה את טענת הפילוסוף. המלך הבין שאת הדרך לעניין האלוהי מתווה ה' בעצמו: "כְּבָר חֲזָקָת דְּעֵתִי בְּמָה שֶׁהָאֲמֵנִיתִי בּוּ וּבְמָה שֶׁרְאִיתִי בְּחִלּוּמֵי, שְׁלֹא יִגְיעַ הָאָדָם אֶל הָעֲנִין הָאֱלֹהִי אֶלָּא בְּדָבָר אֱלֹהֵי, רְצוּנֵי לִזְמִיר, בְּמַעֲשִׂים שֶׁיִּצְנֶה בָּהֶם אֱלֹהִים" [אות צח].

לפי דברים יסודיים אלו נוכל גם להבין את חטאם של נדב ואביהוא בהקריבם אש זרה. כך מסביר זאת הרב קוק: "כשהולכים אחרי ההרגשה העליונה של הופעת רוח הקודש, ושל כל חכמה והופעה שבעולם, בלא התקשרות אל התורה ומעשיה בפרטיות, ובמידת המידות הטובות, המשוערות על פיה, הרי זה חטא נדב ואביהו" [אוה"ק ג', עמ' שס].

שאלות לדיון

האם משנה הדבר אם ה'אהבה' התחילה מה' אלינו או ממנו לה'?

לאור דברי ריה"ל, מה הפירוש 'אהבת עולם אהבתנו'?

התרוממות העניין האלוהי בארץ

וְרָאָה אִיר נְעִשָׂה הָעֲנָן הָאֱלֹהִי הַקָּשׁוּר בְּאֲבָרְהֶם, וְאַחַר כֵּן בְּקֶהֱל סִגְלָתוֹ וּבְאַרְצָן הַקְּדוּשָׁה, מְנַהֵל אֶת הַדָּבָר מְדַרְגָּה אַחַר מְדַרְגָּה, וְשׁוֹמֵר אֶת הַזָּרַע כְּדֵי שְׁלֹא יִדַּח מִמֶּנּוּ נִדְּחַ, וּמְנַיִחֶם בְּשִׁמּוֹר שְׁבִימְקוֹמוֹת וְהַטּוֹב וְהַפְּזוּרָה שֶׁבָּהֶם, וּמְרַבֶּה אוֹתָם הַרְבּוּי הַהוּא הַמְּפֹלֵא, עַד שֶׁמְעִתֵּיקָם וְנוֹטְעֵם בְּאֲדָמָה הַמְּתֵאֵימָה לְסִגְלָה. וְנִקְרָא "אֱלֹהֵי אֲבָרְהֶם" וְ"אֱלֹהֵי הָאֲרָץ", כְּמוֹ שֶׁנִּקְרָא "יוֹשֵׁב הַפְּרוּבִים" וְ"יוֹשֵׁב צִיּוֹן" וְ"שׁוֹכֵן יְרוּשָׁלַיִם", דָּרָךְ דְּמוּי מְקוֹמוֹת אֱלֹהֵי לְשִׁמְיָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר: "הַיֹּשֵׁב בְּשָׁמַיִם", וְלַהֲגִלוֹת אוֹרוֹ בְּאֵלֶּה כְּהִגְלוֹת אוֹרוֹ בְּשָׁמַיִם, אֲבָל בְּמִצְוֵעַ עִם רְאוּיִים לְקַבֵּל הָאוֹר הַהוּא, וְהוּא מֵאֲצִיל אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם, וְנִקְרָא זֶה מִמֶּנּוּ אֶהְבֵּה.

ההתחלה מה', לא מאתנו

וְהוּא אֲשֶׁר נִכְתְּבָה לָנוּ וְחִיבָה עֲלֵינוּ לְהֶאֱמִין בָּהּ וּלְשַׁבַּח וּלְהוֹדוֹת עֲלֶיהָ בְּ"אֶהְבֵת עוֹלָם אֶהְבֵתָנוּ", כְּדֵי שֶׁנֹּצֵר בְּנִפְשָׁנוּ שֶׁהַתְּחִלָּה מִמֶּנּוּ, לֹא מֵאֲתָנוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר בְּבְרִיאַת בְּעֲלֵי הַחַיִּים, לְמַשְׁל, שֶׁהֵם לֹא בְּרָאוּ אֶת עֲצָמָם, אֶלָּא ה' יִצְרָם וְשִׁכְּלָם כְּאֲשֶׁר רָאָה חֲמוֹר הַרְאוּי לְצִוּוֹת הַהֵיא, כֵּן הָיָה הוּא יִתְעַלֶּה הַמְּמַהֵר וְהַמְּתַחֵל לְהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהוֹדוֹת לוֹ לְצִבְאוֹת וְהוּא יְהִיָּה לָנוּ לְמֶלֶךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר: "אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהוֹדוֹת לְכֶם לְאֱלֹהִים". וְלֹא זֶה בְּלִבְד, כְּבָר אָמַר גַּם: "יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּהּ אֶתְפָּאֵר".

בשמור שבמקומות - במצרים בארץ גושן. במצווע עם - הקב"ה מתגלה באמצעות חיי האומה הישראלית. והיא - תורת ישראל.

